13/04/2019

Ο Πόντος θε να σβήσει όταν ο ήλιος ανατείλει από τη Δύση

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Φατιμέ, με λέγουσιν γιε μου και εγώ τούρκικα δεν ξέρω και τα ρωμαίικα από τον αέρα δεν τα ‘μαθα!!!

Όσο κι αν κόπιασαν οι γονείς μου να τον μεταπείσουν, στάθηκε αδύνατον. Με την καρδιά του γεμάτη λύπη ο πατέρας μου έφυγε για να ειδοποιήσει τους θείους μου. Το σού-ρουπο ήμασταν όλο το σόι ανεβασμένοι στα κάρα μας και ξεκινούσαμε για την Τραπεζούντα. Ταξιδεύαμε τη νύχτα όσο πιο γρήγορα μπορούσαμε και την ημέρα κρυβόμασταν στα πυκνά δάση. Με τη βοήθεια του Θεού προ-λάβαμε χωρίς κανένα απρόοπτο να φτάσουμε στα προάστια της Τραπεζούντας.

Εκεί ο πατέρας μου ήξερε μερικούς κα-ραβοκύρηδες Έλληνες. Πήγε να τους παρακαλέσει να μας βάλουν στο καράβι τους, αλλά εκείνοι ήταν ήδη πλήρεις και ετοιμάζο-νταν να σαλπάρουν για Κριμαία. Επομένως, η μόνη λύση που του έμενε ήταν να στραφεί στους Τούρκους καραβοκύρηδες. Εκείνοι, όταν τον έβλεπαν, πριν καν τους μιλήσει, του απαντούσαν ότι δεν επρόκειτο να σαλπά-ρουν παρά σε μια

εβδομάδα. Σε τόσο λίγο δι-άστημα ο φανατισμός και η προπαγάνδα των Νεότουρκων είχε αλλοιώσει τα αισθήματα των τούρκων απέναντι μας. Ο πατέρας μου κατάλαβε ότι τον εκβίαζαν για να τον εκμε-ταλλευτούν. Αμέσως έδωσε τις περισσότερες λίρες μας και ο Τούρκος δέχτηκε να βάλει στο σαπιοκάραβό του το μισό μας σόι, με επιπλέ-ον πληρωμή για κάθε άτομο που θα έμπαινε. Αφού δεν είχαμε άλλη επιλογή δεχτήκαμε την αισχροκερδή συναλλαγή, που μας κόστι-σε μια περιουσία. Αλλά, ποιος υπολογίζει τέ-τοιες ώρες τα χρήματα; Μόνη μας σκέψη να σώσουμε το κεφάλι μας, που νιώθαμε να μην στέκει καλά στους ώμους μας. Δύο θείοι μου, που είχαν λιγότερα παιδιά, μπήκαν σε ένα άλλο τουρκικό πλοιάριο με διπλάσια χρήματα από ό,τι εμείς. Στην ανάγκη μας οι τούρκοι καραβοκύρηδες έβγαλαν όσα δεν είχαν κερ-δίσει σε χρόνια δουλειάς.

Το καράβι μας ήταν φίσκα γεμάτο. Επιτέ-λους, λίγο αργότερα σαλπάραμε με προορι-σμό την Κωστάντζα. Το ταξίδι μας δεν ήταν καθόλου εύκολο. Η θαλασσοταραχή μάς προκαλούσε ναυτία, ο βόρειος άνεμος μάς πάγωνε. Τότε ήταν που αρρώστησε η αδερφή μου η Σουμέλα. Φάρμακα δεν είχαμε και με τα γιατροσόφια ο πυρετός της μικρής δεν έπε-φτε. Ένας ιερέας που ταξίδευε μαζί μας σταύ-ρωσε την Σουμέλα μας με ένα Σταυρό που του είχε χαρίσει ο Άγιος σήμερα Αρσένιος ο Καππαδόκης. Μέσα σε μια ώρα ο πυρε-τός της αδερφής μου είχε υποχωρήσει και όλοι ανα-πνεύσαμε ανακουφισμέ-νοι. Ο πατέρας μου σ’ όλη την διάρκεια του ταξιδιού δεν αποχωρίστηκε τα άρ-ματά του, επειδή φοβό-ταν μήπως ο τούρκος αλ-λάξει ρότα και πάει στην Κωνσταντινούπολη, για να μας παραδώσει στις τούρκικες αρχές. Το υπόλοιπο ταξίδι πέ-ρασε με την προσδοκία του αύριο, το οποίο διαγραφόταν ζοφερό και αβέβαιο. Επιτέλους, μετά από 3 μέρες ενός πολυτάραχου ταξι-διού, είδαμε στον ορίζοντα να διαγράφονται τα σπιτάκια της Κωστάντζας. Μόλις αποβι-βαστήκαμε, αναζητήσαμε την εκεί ελληνική πρεσβεία. Παρόλο που ήταν πολύ πρωί, ο πρέσβης μάς καλοδέχτηκε. Μας φίλεψε ό,τι του βρέθηκε εκείνη την ώρα κι εμείς φάγαμε σαν να ήμασταν νηστικοί για χρόνια. Στη συ-νέχεια του διηγηθήκαμε τις περιπέτειές μας μέχρι να φτάσουμε. Μας ρώτησε πόσα χρή-ματα μας είχαν απομείνει και τότε συνειδητο-ποιήσαμε σε πόσο αξιοθρήνητη κατάσταση βρισκόμασταν. Δεν μας είχαν απομείνει παρά ελάχιστες τουρκικές λίρες και λίγα κοσμήμα-τα, εκτός από τις εικόνες, που δεν μπορού-σαμε να διανοηθούμε να τις αποχωριστούμε. Ο Έλληνας πρέσβης προσφέρθηκε να μας εξασφαλίσει τα σιδηροδρομικά εισιτήρια μέ-χρι τη Θεσσαλονίκη. Από ευγνωμοσύνη ο πατέρας μου θέλησε να του δώσει τα λιγο-στά κοσμήματά μας, αλλά εκείνος αντέδρα-σε.

– Όχι, αγαπητέ μου Γεώργιε. Αυτά θα τα κρατήσεις για την οικογένειά σου. Μην ξε-χνάς ότι στην Ελλάδα που θα πας, θα σου χρειαστούν.

Έπειτα από λίγες μέρες, αφού περιμένα-με άσκοπα τους θείους μου, αποφάσισαν οι μεγάλοι να αναχωρή-σουμε. Πριν φύγουμε, ο πατέρας μου παρακάλεσε τον πρέσβη να τους έχει υπ' όψιν του και να τους στείλει στη Θεσσαλονί-κη, αν τους ανταμώσει πουθενά. Ο πρέσβης τον διαβεβαίωσε πως θα έκα-νε ό,τι περνούσε από το χέρι του, όπως άλλωστε το είχε αποδείξει και με εμάς. Έτσι την επόμενη ημέρα ξεκινήσαμε το ταξίδι για την Θεσσα-λονίκη σιδηροδρομικώς. Η διαδρομή ήταν αρκετά ωραία και εμείς τα παιδιά απολαύσα-με αυτό το πρώτο μας ταξίδι με τραίνο. Όμως οι γονείς μου ήταν αφοσιωμένοι στις έγνοιες τους και δεν πολυπρόσεχαν τα τοπία έξω. Στο τέλος του ταξιδιού μας, μας επιφυλασσόταν μια έκπληξη: Μόλις βγήκαμε από το τραίνο, είδαμε να μας περιμένει η αδερφή του παπ-πού, η θεία Ευδοκία. Η καημένη η θεία δεν μας ρώτησε τίποτα για όσους δεν είδε μαζί μας, μη θέλοντας να ξύσει τις ανοιχτές πληγές μας.

Τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ δύσκολα. Φυσικά, ήταν θεόσταλτη ευλογία το γεγονός ότι είχαμε την θεία να μας βοηθάει,, αλλά αυτό από μόνο του δεν έλυνε τα προβλήματά μας. Πρώτα απ' όλα, οι γηγενείς Έλληνες μας αντιμετώπιζαν σαν ξένους, όπως έκαναν λίγο αργότερα και με τους Σμυρνιούς πρόσφυγες. Βέβαια, εμείς δεν το βάζαμε κάτω. Οι τόσες δυσκολίες που είχαμε περάσει, μας είχαν πεί-σει ότι τίποτα δεν καταφέρνεις αν τα παρα-τήσεις. Με αυτές τις σκέψεις καταφέραμε να αψηφήσουμε τα πικρόχολα σχόλια των γηγε-νών Ελλήνων και να προοδεύσουμε, ξεκινώ-ντας από το μηδέν.

-Πολύ εντυπωσιακή η ιστορία σου παπ-πού. Δεν μας είπες όμως,τι έγινε με τους θεί-ους σου και τον παππού σου;

-Καλά κάνεις και ρωτάς παιδί μου. Αυτό είχα σκοπό να σας πω τώρα. Λοιπόν, όπως μάθαμε αργότερα, το καράβι στο οποίο εί-χαν μπει οι θείοι μου με τις οικογένειές τους συνάντησε μεγάλη θαλασσοταραχή, πράγμα καθόλου παράξενο για τον Εύξεινο Πόντο και εξαναγκάστηκε να αράξει στην Κριμαία. Εκεί οι θείοι μου και η οικογένειά τους αγωνίστηκαν πολύ και μετά από πολλές θυσίες έφτιαξαν μεγάλες περιουσίες. Δυστυχώς, τα πράγματα στην Ρωσία εκείνης της επο-χής ήταν ασταθή . Έτσι, μόλις ιδρύθηκε η Ε.Σ.Σ.Δ., άρχισε ο πόλεμος κατά των χριστια-νών και επειδή δεν δέχθηκαν να αρνηθούν τον Θεό, κατέληξαν στην Σιβηρία. Από εκεί γλίτωσε μόνο ένας ξάδελφος μου, ο οποίος ήρθε με την πτώση του κομμουνιστικού κα-θεστώτος στην Ελλάδα.

-Τι κρίμα! Να γλιτώσουν από τους Τούρ-κους και να θανατωθούν από τους Σοβιετι-κούς!... Κι ο παππούς σου;

-Όσο για τον παππού μου, το πώς γλίτωσε είναι ένα θαύμα. Μόλις πήγε στο

μοναστή-ρι της Παναγίας της Σουμελά, ενημέρωσε τους μοναχούς για τα άσχημα μαντάτα. Μαζί με τον Γέροντα Αμβρόσιο, έθαψαν την θαυματουργό εικόνα της Παναγίας, μαζί με το Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου και τον Σταυρό με το Τίμιο Ξύλο του Αυτοκράτορα Μανουήλ του Κομνηνού σε μυστικό μέρος, για να τα γλυτώσουν από την καταστρεπτι-κή μανία των Τούρκων και ετοιμάστηκαν να φύγουν. Όμως του παππού μου δεν του έκανε καρδιά να φύγει από το αγαπημένο του μονα-στήρι. Έτσι, μάζεψε τα λιγοστά πράγματά του και, μόλις κατάλαβε ότι οι Τούρκοι έρχονταν προς το μοναστήρι, κρύφθηκε σε ένα μυστικό τούνελ, που ένωνε το βόρειο μέρος της μονής με ένα παρεκκλήσι. Για όσο καιρό οι Τούρκοι λεηλατούσαν το μοναστήρι, εκείνος έμενε εκεί μέσα, παρακολουθώντας την καταστρο-φή του αγαπημένου του μοναστηριού. Όταν έφυγαν, προσευχήθηκε στην Παναγία να τον αξιώσει να την πάει στην Ελλάδα. Ύστερα έφυγε και πήγε στο σπίτι ενός Τούρκου φί-λου του. Εκείνος με κίνδυνο της ζωής του τον δέχθηκε, τον έκρυψε και τον παρουσίαζε σαν αδερφό του στους υπόλοιπους Τούρκους. Αργότερα, που υπογράφηκε η συνθήκη της Λωζάννης περί ανταλλαγής των πληθυσμών, ο παππούς μου δεν δήλωσε την ελληνική του καταγωγή και παρέμεινε εκεί, θέλοντας να φυλάξει μέχρι το τέλος της ζωής του την Παναγία. Όλα αυτά τα χρόνια διατηρούσαμε μυστική αλληλογραφία μέσω της ελληνικής πρεσβείας. Ως Τούρκος υπήκοος διέπρεψε, και μάλιστα, παρά τα χρόνια του, διατηρού-σε χρυσοχοείο στην Τραπεζούντα. Όμως, ποτέ δεν ξέχασε την υπόσχεσή του στην Παναγιά και τακτικά άναβε κερί στο άδειο μοναστήρι. Όταν, μετά από πολλά χρόνια οι Πόντιοι που είχαν καταφύγει στην Ελλάδα ζήτησαν από τον μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθο να αναλάβει να βρει την εικόνα της Παναγίας, ο μητροπολίτης απευθύνθηκε στον Γέροντα Αμβρόσιο που είχε καταφύγει στην Μακεδονία κι εκείνος μέσω της ελληνι-κής πρεσβείας στον παππού μου, διότι ήταν ο μόνος που ήξερε και μπορούσε να πάει να ξεθάψει την εικόνα. Μαζί με την εικόνα της Παναγίας ήρθε κι εκείνος στην Ελλάδα. Έζησε μέχρι τα βαθειά γεράματά του και αξιώ-θηκε να δει το μοναστήρι της Παναγίας της Σουμελά στην Βέροια.

-Παππού, με όλα αυτά που μας είπες, θέλω πολύ να πάω στον Πόντο.

-Αφού το θέλεις, ας προσπαθήσουμε να πείσουμε τους γονείς σας να πάμε όλοι μαζί, γιατί κι εγώ το θέλω πολύ και δεν θα ζήσω για πολύ ακόμα.

Μετά από μερικούς μήνες, όλη μας η οι-κογένεια σαλπάραμε για την Τραπεζούντα. Από εκεί πήγαμε οδικώς στην Αργυρούπολη, όπου ο παππούς βρήκε τα παιδιά του φίλου του παππού του, που τον έσωσε, και τα ευ-χαρίστησε. Για τελικό μας προορισμό αφήσα-με το όνειρο του παππού, την Παναγία την Σουμελά. Τι να σας περιγράψω από εκεί πέρα; Την νοσταλγία του παππού μου, που δεν μπορούσε να περιμένει πότε θα φτάναμε και πήρε τον ανήφορο μόνος του; Ή μήπως την

συγκίνηση που όλοι νιώσαμε μόλις μπήκαμε στο μισοερειπωμένο μοναστήρι; Εκεί έδωσα υπόσχεση στην Παναγία να παλέψω για την αναγνώριση των εγκλημάτων που διέπραξε η Οθωμανική αυτοκρατορία εναντίον των προ-γόνων μου των Ποντίων.

Στην επιστροφή περάσαμε από ένα χωριό, όπου σταματήσαμε, γιατί μας είχε τελειώσει το νερό. Εκεί ο μικρός μου αδερφός είχε την έμπνευση να ρωτήσει τη γιαγιά που μας κέρασε δροσερό νερό πώς την έλεγαν.

-Φατιμέ, γιε μου, μας απάντησε σε άπται-στα ελληνικά η γιαγιά.

-Μα τότε, τι είσαι;

-Εγώ τούρκικα δεν ξέρω και τα ρωμαίικα από τον αέρα δεν τα ‘μαθα.

Το περιστατικό αυτό θα μείνει ανεξίτηλα χαραγμένο στη μνήμη μου για πάντα. «Ξηρανθήτω ημίν ο λάρυγξ, εάν επιλαθώμεθά σου, ω πάτριος ποντία γη.»

Μαριάννα Χαμάλη, Α’ Λυκ.

(Το διήγημα απέσπασε το 3ο Βραβείο στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό για τον Ποντιακό Ελληνισμό 2018)

Πηγή: Νεανικό και Μαθητικό Περιοδικό «Ο Πυρσός» των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος», σελ. 91-93 & 110-112, τεύχοι 98 (144) & 99 (145), Ισθμός Κορίνθου, Ιούλιος – Αύγουστος & Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2018.